

КОДЕКС ЗА ШТАМПУ И ОНЛАЈН МЕДИЈЕ БИХ

УВОД

Овај Кодекс је изведен из постојећих европских стандарда новинарске праксе. Кодекс има за циљ да постави основе система самоуређивања у штампи и онлајн медијима, који ће бити сматран морално обавезујућим за новинаре, уреднике, власнике и издаваче принтиних и онлајн медија.

Новинари и уредници штампе и онлајн медија ће поштивати општеприхваћене принципе етике и штитити професионални интегритет новинарства. Поред овога Кодекса, Закони и друга законом одређена правила у БиХ, чине оквир за рад штампаних и онлајн медија у БиХ.

Овај Кодекс садржи основне принципе Меморандума о разумијевању потписаног од Независне уније професионалних новинара БиХ, Савеза новинара БиХ, Независног удружења новинара Рублике Српске, Удружења новинара Републике Српске и Синдиката професионалних новинара Федерације БиХ, а којег је прихватила и Удруга хрватских новинара у БиХ.

Уредници и издавачи штампе и онлајн медија ће осигурати да све релевантно особље њиховог медија буде информисано о овом Кодексу.
Уредници и издавачи штампе и онлајн медија ће осигурати да се одредбе овог Кодекса у потпуности поштују.

Овај Кодекс је усвојен од свих Удружења/Удруга новинара у БиХ на сједници одржаној 29. априла 1999.

Кодекс је допуњен: фебруара 2005., августа 2006., децембра 2006. и јуна 2011. од Савјета за штампу у Босни и Херцеговини, у консултацији са Удружењима/удругама новинару БиХ.

Опште одредбе

Новинари штампе и онлајн медија у Босни и Херцеговини (у даљем тексту „новинари“) имају обавезу да према јавности одржавају високе етичке стандарде у било којем тренутку и под било каквим околностима.

Дужност новинара и издавача штампе и онлајн медија је поштивати потребе грађана за корисним, благовременим и релевантним информацијама, као и бранити начела слободе информисања и право на праведан коментар и критичко новинарство.

Новинари ће се придржавати општеприхваћених друштвених стандарда пристојности и поштивања етничке, културне и религијске разноликости Босне и Херцеговине.

Новинари ће се придржавати стандарда људских права дефинисаних у међународним и босанско-херцеговачким актима о људским правима.

Новинари ће развијати свијест о равноправности полова и поштивању особености као интегралног дијела људских права.

Новинари ће штитити права појединца, док ће у исто вријеме подржавати право на информацију која служи јавном интересу. Овај Кодекс треба посматрати у свјетлу оба поменута значења.

Члан 1 - Интерес јавности

Интерес јавности, у значењу овог Кодекса, дефинисан је као поступак и/или информација којима је намјера помоћи јавности у доношењу личног мишљења и одлука о питањима и догађајима, укључујући и напоре откривања кривичног дјела и/или прекршаја, те спријечити завођење јавности неком изјавом или поступком појединца или организације.

Члан 2 - Уредничка одговорност

Најважнија одговорност новинара и уредника је осигурати да њихов рад буде усмјерен ка поштивању истине, као и права јавности да сазна истину.

Новинари ће у сваком тренутку обављати свој посао у духу праведности, истинитости и пристојности при сакупљању информација, извјештавању и представљању мишљења.

Плагијати, фалсификовање, намјерно прикривање важних чињеница, примање мита или услуга, који би утицали на рад новинара или уредника, најтежи су морални прекршаји ове професије.

Члан 3 - Хушкање

Новинари ће у сваком тренутку бити свјесни опасности која се јавља када медији говором мржње подстичу дискриминацију и нетолеранцију.

Имајући у виду такву опасност, новинари ће дати све од себе како не би хушкали и/или подстицали мржњу и/или неједнакост на основу етничке припадности, националности, расе, религије, пола, сексуалне оријентације, физичке онеспособљености или менталног стања.

Новинари неће ни под каквим околностима подстицати кривична дјела или насиље.

Члан 4 - Дискриминација

Новинари морају избјећи прејудициране и увредљиве алузије на нечију етничку групу, националност, расу, религију, пол, сексуалну опредељеност, физичку онеспособљеност или ментално стање.

Алузије на нечију етничку групу, националност, расу, религију, пол, сексуалну опредељеност, физичку онеспособљеност или ментално стање ће бити направљене само онда када су у директној вези са случајем о којему се извјештава.

Члан 4а - Равноправност полова и поштивање особности

Новинари ће избјегавати директне или индиректне коментаре којима личности стављају у неравноправан положај или их дискриминишу по основи њиховог пола, рода, полног идентитета, роднога идентитета, роднога изражавања и/или сексуалне оријентације.

Члан 5 - Тачност и фер извјештавање

Новинари неће објављивати нетачне или кривонаводеће материјале у виду фотографија, текстова или других материјала.

Фотографије и документи не смију бити фалсификовани и/или кориштени на кривонаводећи начин.

Новинари не смију прикривати и/или задржавати важне информације чије би обзнањивање могло материјално утицати на тумачење објављеног извјештаја и разумијевање код читалачке публике.

Новинари имају професионалну обавезу благовремено исправити било коју објављену информацију за коју се утврди да је нетачна. Извињење и/или исправка ће бити објављени с дужним истицањем.

Новинари ће увијек извјештавати истинито и тачно о исходу радње подузете у вези с клеветом у коју су били укључени.

Новинари ће извјештавати само на основу чињеница чије је поријекло новинару познато.

Код извјештавања и коментара контроверзе, новинари ће се потрудити да саслушају и представе све стране у спору. Уколико једна страна у контроверзи одбије да се стави на располагање новинару, публикација може оправдано навести ово одбијање у свом извјештају.

Члан 6 - Коментар, претпоставка и чињеница

Новинари, иако су слободни да изразе своја гледишта, морају направити јасну разлику између коментара, претпоставке и чињенице.

Члан 7 - Могућност одговора

Право на одговор ће бити проширено на релевантне особе уколико уредник процијени да такав корак доприноси тачности и непристраности извјештавања.

Уколико је икако могуће, на располагање ће бити стављена могућност непосредног одговора у издању у којем је објављена оптужба и/или нетачно наведене информације, у дужини не већој од интегрално објављеног текста.

Члан 8 - Погрешно представљање

Новинари ће користити само праведна средства да дођу до вијести, докумената и/или фотографија.

Новинари и фотографи неће долазити до информација и/или фотографија путем застрашивања или малтретирања.

Неетички је погрешно представљати нечији идентитет или намјеру и користити се махинацијама да би се дошло до информације за објављивање, осим у екстремним околностима и у законитој форми, када би објављивање информације добијене на такав начин јасно служило јавном интересу.

Члан 9 - Приватност

Новинари ће избјегавати уплитање у нечији приватни живот, осим ако таква уплитања нису потребна у интересу јавности.

Теме које укључују личне трагедије ће бити обзирно третиране, а погођеним личностима ће се прићи дискретно и са саосјећањем.

Члан 10 - Особе оптужене за кривична дјела

Новинари неће никога третирати као криминалца прије доношења судске пресуде која то потврђује.

Новинари имају обавезу не доносити преурађене судове о кривици оптужене личности. Новинари имају обавезу да објаве информацију о одбацивању оптужбе или ослобађању личности за коју су раније објавили да је оптужена или да је суђење почело.

Члан 10а - Заштита свједока

Новинари ће показати посебан опрез и осјетљивост код извјештавања о свједоцима у судским процесима за ратне злочине, поштујући правила и одредбе за неименовање заштићених свједока.

Новинари ће опћенито избјегавати именоване свједока у судским процесима за ратне злочине, као и именоване њихове родбине и пријатеља, осим ако позивање на њих није неопходно за потпуно, правично и тачно извјештавање о судском поступку, и ако то неће утицати на погрешно тумачење истине или ток судског процеса.

Члан 11 - Заштита дјете и малољетника

У третирању дјете и малољетника новинари су дужни крајње обазриво поступати, поштујући добре обичаје и Конвенцију о правима дјетета, полазећи од интереса дјетета.

Новинари су дужни заштитити идентитет дјетета у поступцима у којима је иначе

искључена јавност.

Новинари не смију интервјуисати нити фотографисати дјецу млађу од 18 година, с питањима која се односе на породицу дјетета, без присуства родитеља или без дозволе родитеља или старатеља.

Новинари не смију идентификовати дјецу млађу од 18 година у случајевима када су жртве кривичних дјела.

Новинари не смију ни под каквим околностима идентификовати дјецу млађу од 18 година која су умијешана у криминалне случајеве као свјedoци, жртве или оптужени.

Члан 12 - Рекламирање и спонзорисање

Рекламе, политичке рекламе и спонзорисани чланци и додаци морају бити раздвојени од уредничког садржаја и јасно означени као оно што јесу.

Спонзорисани материјали морају јасно указивати на извор спонзорисања.

Члан 13 - Повјерљивост извора информација

Кад год је то могуће, новинари се требају ослањати на отворене, идентификоване изворе информација. Овакви извори треба да буду претпостављени анонимним изворима, чије поштење и тачност јавност не може да оцијени.

Новинари имају обавезу да штите идентитет оних који дају информације у повјерењу, без обзира на то да ли су или не те личности изричито захтијевале повјерљивост.

Члан 14 - Ауторска права

Новинари могу користити разумне сажетке оригинала с ограниченим цитатима, материјале из других публикација или носилаца ауторских права, без изричите дозволе за то, све док је извор назначен на одговарајући начин.

Значајна употреба или репродукција цијелог материјала заштићеног ауторским правима, захтијева изричиту дозволу носитеља ауторског права, осим ако таква дозвола није наведена у самоме материјалу.

Члан 15 - Жалбе

Штампа и онлајн медији ће на пригодном мјесту садржавати: име, адресу, број телефона, број факса и интернет/е-маил адресу и контакте одговорног издавача и уредника, којима могу бити упућиване жалбе и приговори на писање штампе и онлајн издања.

Подносилац жалбе, који тврди да је у извјештавању дошло до кршења овог Кодекса, обратит ће се издавачу или уреднику одговорном за штампу или онлајн издање о којем се ради, демантијем не дужим од изворно објављеног чланка.